

HET GENOOTSCHAP EN DE ZAKELIJKE AANPAK VAN HET BEHEER VAN NATUUR, BOS EN LANDSCHAP

Naast het saneren van de varkenshouderij heeft minister Jozias van Aartsen op zijn minst nog één grote ambitie: het verzakelijken van de subsidie-regelingen voor het beheer van natuur, bos en landschap. Zijn nieuwe aanpak - 3 maanden geleden door de Tweede Kamer geloodst - houdt in grote lijnen het volgende in:

- alle beheerders van bos, natuurterreinen en landschapselementen krijgen dezelfde mogelijkheden subsidies te ontvangen. In de praktijk houdt dit vooral in dat voortaan ook particuliere eigenaren van natuurterreinen (en natuurontwikkelingsterreinen) dezelfde mogelijkheden krijgen als Natuurmonumenten en de Landschappen.
- voortaan wordt er een van te voren vastgesteld subsidiebedrag uitgekeerd voor het beheer van een bepaald type natuurterrein. Indien het van te voren overeengekomen natuurresultaat niet gehaald is dan krijgt de beheerder ca. 15% minder dan het maximale subsidiebedrag.

Bij de reorganisatie van de subsidies voor natuur doen zich echter grote problemen voor. In de eerste plaats omdat de verschillende soorten natuur moeilijk nauwkeurig te definiëren zijn. Waar ligt nu precies de grens tussen een Wintereiken-Beukenbos en een Berken-Zomereikenbos? En wat te doen met alle overgangssituaties?

In de tweede plaats omdat een vorige minister van Landbouw in het Natuurbeleidsplan heeft laten vastleggen dat er ook nagenoeg-natuurlijke en begeleid-natuurlijke natuur in Nederland moet komen. Dat zijn vormen van natuur waarbij de nadruk ligt op de natuurlijkheid ervan en waarbij niet bij voorbaat kan worden aangegeven hoeveel hectare van dit en hoeveel hectare van dat natuurtipe "geproduceerd" zal worden.

Een derde probleem is dat de minister alleen de pure beheers- en monitoringskosten wil vergoeden. De kosten van planning, voorbereiding, administratie, toezicht, verslaglegging, evaluatie van het beheer e.d. komen niet voor rijkssubsidie in aanmerking. Voor onder andere het Limburgs Landschap lijkt dat te gaan leiden tot een aanzienlijk lagere rijkssubsidie.

Bij het toepassen van "afrekenen op resultaten" in het landschapsbeheer zijn de problemen nog iets groter. Immers, het landschapsbeleid geeft onvoldoende aan wat er nu eigenlijk bereikt zou moeten worden. Ja, de "karakteristieke identiteit" van de Nederlandse landschappen moet behouden worden. Maar waar bestaat die identiteit uit? En als er dan bepaald is door welke typen landschapselementen die identiteit bepaald wordt: hoeveel van die landschapselementen zijn er dan nodig om die identiteit in stand te houden?

Voor Limburg zal de herschikking van de landschaps-subsidies op den duur grote gevolgen hebben. Op dit ogenblik gaat het merendeel van de subsidies voor landschapsbeheer naar Limburg. Het is vrijwel onontkoombaar dat dat verandert: bij welke nadere invulling van het landschapsbeleid dan ook zullen de subsidies ongetwijfeld meer gelijkmatig over het land verdeeld gaan worden.

Maar, vraagt u zich ongetwijfeld af, wat hebben het Genootschap en haar leden hier nu helemaal mee te maken?

Op dit moment niet al te veel, dat heeft u goed gezien. Maar beschouw het als een teken aan de wand: de zakelijke, resultaatgerichte benadering wordt nu ook op het beheer van natuur, bos en landschap losgelaten. De bestaande natuurbeherende organisaties - met uitzondering van Staatsbosbeheer! - moeten gaan concurreren met alle mogelijke andere organisaties en particulieren die natuur en landschap (willen) beheeren. Daar zitten goede en slechte kanten aan. Eén van de goede kanten is dat al die beheerders zelf moeten gaan aantonen dat ze een bepaald natuurresultaat behaald hebben. Ze moeten zelf de natuur gaan "monitoren". En daar kan het Genootschap wellicht een rol in gaan spelen. Voor de gegevens die de leden verzamelen en die het bestuur vervolgens "vermarkt", staan straks waarschijnlijk een reeks nieuwe klanten klaar.

Misschien moeten we zeggen: het Genootschap is zijn tijd vooruit; het heeft een zakelijke aanpak al ingevoerd voordat het ministerie van Landbouw dat deed. Aan de ene kant verstandig, zo kan het Genootschap goed duidelijk maken wat ze waard is.

Echter, als de verzakelijking ook gaat toeslaan in de subsidiëring van het Genootschap dan zal het Genootschap duidelijker moeten omschrijven en kwantificeren welk resultaten en maatschappelijke effecten het levert voor de subsidies die het ontvangt. Afgezien van de gegevens die we leveren - waar het Genootschap echter apart voor betaald wordt - is dat niet eenvoudig.

Iets om over na te denken, want ongeacht de mogelijk nog optredende politieke verschuivingen is het waarschijnlijk dat de verzakelijking van subsidieregelingen verder om zich heen zal grijpen.

Kortom: Genootschap (en Natuurmonumenten, Limburgs Landschap en Milieufederatie) "let op uw saeck"...

Torben Mulder